

กลยุทธ์การบริหารจัดการสังคมแห่งการเรียนรู้ สำหรับผู้สูงอายุในยุคดิจิทัล
Learning Society Management Strategy for Seniors in The Digital Age

สุภัทรศักดิ์ คำสามารถ*

กุลจิรา รักษนคร**

สุริมาศ นาครอด***

จันทราภรณ์ สีสวย***

ชัชพงศ์ สร้อยแสง*

สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดร้อยเอ็ด*

มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ**

มหาวิทยาลัยธนบุรี***

Supattarasak Khumsamart*

Kuljira Raksanakorn**

Surimart Nakrot***

Jantraporn Seesuy***

Chatchapong Sroisang*

Roi Et Provincial Office of Learning Encouragement*

North Bangkok University**

Thonburi University**

E-mail: supattarasak@gmail.com

วันที่รับบทความ: 14 มีนาคม 2567; วันที่แก้ไขบทความ 1 เมษายน 2567; วันที่ตอบรับบทความ: 3 เมษายน 2567

Received: March 14, 2024; Revised: April 1, 2024; Accepted: April 3, 2024

บทคัดย่อ

ในโลกยุคใหม่มีพัฒนาการที่รวดเร็วทั้งการหมุนของโลกที่ไม่เคยหยุดนิ่ง การพัฒนาเรียนรู้ให้ตามทันโลกก็เป็นสิ่งหนึ่งที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ไม่ว่าในเรื่องเทคโนโลยี สังคม ความรู้ความสามารถต้องทัดเทียมกันไม่ว่าจะอยู่ในวัยใด วัยเด็ก หนุ่มสาว ผู้ใหญ่ ผู้สูงอายุก็ตาม แต่สิ่งหนึ่งที่ต้องตระหนักอย่างระมัดระวัง คือการโดนหลอกลวงในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งในเรื่องของทรัพย์สิน เงินทอง ความรู้ ข่าวสาร ที่เป็นเรื่องสำคัญในชีวิตจะเห็นได้ว่าเทคโนโลยีเป็นสิ่งที่มีความประโยชน์ แต่หากเรานำมาใช้ด้วยความไม่พอดี ไม่รู้จักความพอเพียงในการใช้งาน สิ่งที่เป็นประโยชน์กลับจะกลายเป็นทำให้เกิดโทษและเกิดผลเสียต่อการดำเนินชีวิตได้ ดังนั้นกลยุทธ์การบริหารจัดการสังคมแห่งการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุในยุคดิจิทัล เพราะในปัจจุบันด้วยเทคโนโลยีที่ก้าวหน้า การเข้ามามีบทบาทของอินเทอร์เน็ตและโทรศัพท์มือถือ ส่งผลให้คนทุกคนล้วนแต่ต้องปรับตัวเพื่อก้าวทันยุคที่พัฒนาอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยี ซึ่งการเรียนรู้ทักษะทางด้านดิจิทัล (Digital Skill) เป็นสิ่งสำคัญกับมนุษย์ทุกคนรวมไปถึงผู้สูงอายุด้วย เพราะฉะนั้นสิ่งสำคัญคือการรู้เท่าทัน รู้จักใช้ และใช้เทคโนโลยีอย่างพอดีและมีสติจึงจะเป็นหนทางที่ดีและเกิดประโยชน์มากที่สุด ดังนั้นกลยุทธ์การบริหารจัดการสังคมแห่งการเรียนรู้ สำหรับผู้สูงอายุใน

ยุคดิจิทัล เป็นการขับเคลื่อนมาตรการรองรับสังคมสูงวัยคนไทยอายุยืนของประเทศไทยไปสู่การปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ ในด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ การจัดทำบัญชีนวัตกรรมอุปกรณ์ช่วยเหลือในการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุ ด้านสภาพแวดล้อม ได้แก่ การออกกระเป๋ยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดำเนินภารกิจด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ด้านสุขภาพ ได้แก่ การส่งเสริมให้มีระบบเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ช่วยดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ และด้านสังคม ได้แก่ การสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้เพิ่มพูนทักษะการทำงานและทักษะชีวิต

คำสำคัญ: กลยุทธ์การบริหารจัดการ; สังคมแห่งการเรียนรู้; ผู้สูงอายุ; ยุคดิจิทัล

Abstracts

In the modern world, there is rapid development like the rotation of the earth that never stops. Developing learning to keep up with the world is one thing that is necessary today. Whether in technology, society, knowledge and abilities must be equal. No matter what age you are, children, young people, adults, and the elderly. But one thing that you must be aware of carefully is being deceived in various forms in terms of property, money, knowledge, and news that are important in life. It can be seen that technology is useful. But if we use it inappropriately Not knowing sufficiency in use Things that are beneficial can become harmful and have a negative impact on one's life. Therefore, strategies for managing a learning society for the elderly in the digital age Because nowadays with advanced technology The role of the internet and mobile phones As a result, everyone must adapt in order to keep up with the rapidly evolving era of technology. Learning digital skills is important for every human being, including the elderly. Therefore, it is important to know how to use and use technology appropriately and mindfully in order to be the best and most beneficial path. Therefore, the learning society management strategy For seniors in the digital age It drives measures to support the aging society and longevity of Thai people in Thailand into effective implementation. In the economic aspect, this includes accounting for innovative equipment to assist in the living of the elderly. Environmental aspect includes issuing regulations for local administrative organizations. Carry out a mission of technology and innovation to improve the quality of life of the elderly. In health, it includes promoting

technology and innovation systems that help take care of the elderly's health, and in society, it includes creating learning innovations to increase work skills and life skills.

Keywords: Management Strategy; Learning Society; The elderly; Digital Age

บทนำ

ทุกวันนี้โครงสร้างประชากรทั่วโลกกำลังเปลี่ยนแปลง หลายประเทศเจอกับการเพิ่มขึ้นของประชากรกลุ่มผู้สูงอายุอย่างรวดเร็ว ปัจจัยหลักมาจากคนอายุยืนยาวขึ้น ในขณะที่อัตราการเกิดลดลง “สำนักงานกิจการเศรษฐกิจและสังคมแห่งสหประชาชาติ” (United Nations Department of Economic and Social Affairs : UNDESA) รายงานว่าในปี 2020 ทั่วโลกมีประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไป จำนวน 727 ล้านคน และคาดการณ์ว่าในอีก 3 ทศวรรษข้างหน้า จำนวนผู้สูงอายุทั่วโลกจะสูงถึง 1,500 ล้านคนในปี 2050 โดยเป็นการเพิ่มขึ้นทุกทวีป สำหรับประเทศไทย สำนักงานสถิติแห่งชาติ เผยแนวโน้มประชากรผู้สูงอายุในประเทศ ตั้งแต่ปี 2548 เวลานั้นประเทศไทยยังเป็น “สังคมสูงวัย” (Aging Society) คือ ประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป มีสัดส่วน 10% ของประชากรทั้งประเทศ แต่ปัจจุบันก้าวสู่การเป็น “สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์” (Aged Society) คือ ประชากรกลุ่มผู้สูงวัยอายุ 60 ปีขึ้นไปมีสัดส่วน 20% ของประชากรทั้งประเทศ และคาดการณ์ว่าในปี 2574 ไทยจะเข้าสู่ “สังคมสูงวัยอย่างเต็มที่” (Super-Aged Society) หมายความว่า ประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไป มีมากกว่า 20% ของประชากรทั้งประเทศ การเพิ่มขึ้นของประชากรกลุ่มผู้สูงอายุ ที่เกิดขึ้นทั่วโลก หมายความว่าเวลานี้ทุกประเทศกำลังอยู่ในยุค “Longevity Revolution” คือ ผู้คนมีอายุยืนยาวขึ้น ซึ่งน่าจับตามองว่าต่อไประบบเศรษฐกิจทั่วโลกจะถูกขับเคลื่อนด้วยระบบ “เศรษฐกิจสูงวัย” (Silver Economy) และ “เศรษฐกิจอายุวัฒนะ” (Longevity Economy) นั่นคือ มูลค่าของตลาดสินค้าและบริการที่เกี่ยวกับผู้สูงอายุจะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ นี่จึงเป็นโอกาสมหาศาลให้กับผู้ประกอบการ SME ในการพัฒนาสินค้าและบริการ เข้าถึงผู้บริโภคกลุ่มนี้

ปี พ.ศ.2566 ที่สังคมไทยเริ่มสู่การเป็นสังคมผู้สูงวัยอย่างสมบูรณ์ ด้วยจำนวนประชากรที่มีอายุเกิน 60 ปี จำนวนมากเกือบ 20% ของประชากรทั้งหมด และที่น่าสนใจ คือผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 100 ปีขึ้นไปมีจำนวนเพิ่มขึ้นหลายพันคน จากข้อมูลตัวเลขอายุคนไทยที่กรมกิจการผู้สูงอายุได้บันทึกสถิติไว้ พบว่าเมื่อสิ้นปี พ.ศ.2565 ผู้สูงอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปมีจำนวน 12,698,362 คน หรือคิดเป็นจำนวน 19.21% ของประชากรทั้งหมด 66,090,475 คน ในจำนวนผู้สูงอายุกว่า 12 ล้านคนนี้เป็นชาย 5,622,074 คน และหญิง 7,076,288 คน โดยกลุ่มที่มากที่สุดประมาณครึ่งหนึ่งคือกลุ่มอายุ 60-69 ปี หากสำรวจข้อมูลที่ลึกลงไปกว่านั้น ล่าสุดสิ้นเดือนมีนาคม พ.ศ.2566 จากฐานข้อมูลประชากรของกรมการปกครอง พบข้อมูลที่น่าสนใจ คือกลุ่มผู้สูงอายุที่มีอายุ 100 ปีขึ้นไปเพิ่มขึ้น เมื่อเปรียบเทียบกับ 10 ปีที่แล้ว มีจำนวน 36,986 คน เป็นชาย 18,456 คน หญิง

18,530 คน เมื่อเปรียบเทียบกับเดือนมีนาคม พ.ศ.2556 เพิ่มขึ้นประมาณ 7 พันคน จากจำนวน 29,935 คน เป็นชาย 14,604 คน หญิง 15,331 คน

ความอยู่ดีมีสุขของผู้คนในสังคม (Social Well-beings) ความเหลื่อมล้ำเป็นปัญหาที่ฝังรากลึกในสังคมไทยและเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศชาติ จึงเป็นโจทย์สำคัญที่ทุกภาคส่วนจะต้องช่วยกันลดระดับความเหลื่อมล้ำ รวมทั้งส่งเสริมให้เกษตรกรใช้เทคโนโลยีการเกษตรเพื่อสร้าง รายได้ให้เพิ่มมากขึ้น ยกย่องธุรกิจเอสเอ็มอีและวิสาหกิจชุมชนด้วยเทคโนโลยีนวัตกรรม สร้างระบบสวัสดิการสังคม ภายใน 20 ปี การยกระดับศักยภาพและคุณค่าของมนุษย์ (Human Wisdom) การพัฒนาทุนมนุษย์ จำเป็นต้องคำนึงถึงการพัฒนามาตรฐานของเด็กไทย ยกย่องคุณภาพของแรงงานให้ สอดคล้องกับตลาดแรงงานและทิศทางการพัฒนาของประเทศ

ผู้สูงอายุในยุคดิจิทัล โลกกำลังก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ พร้อมกับการพัฒนาด้านเทคโนโลยีในอนาคต ทุกอย่างจะเป็น Internet of Things คือ ทุกสิ่งทุกอย่างต้องเชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ตทั้งหมดเพื่อให้เกิดความสะดวกสบายและรวดเร็ว ปัจจุบันผู้สูงอายุได้ให้ความสนใจในการใช้อินเทอร์เน็ตเพิ่มมากขึ้น โดยมีการสอนวิธีการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตให้แก่ผู้สูงอายุ เช่น วิธีใช้ Facebook วิธีใช้ E-mail เป็นต้น แต่ในด้านการจัดอบรมสำหรับผู้สูงอายุนั้นยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้สูงอายุ นอกจากนี้ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจยังส่งผลกระทบต่อผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุในเมืองจะมีความรู้และรายได้มากกว่าผู้สูงอายุในชนบททำให้สามารถซื้อสมาร์ทโฟน และคอมพิวเตอร์ได้ แต่ผู้สูงอายุในชนบทนั้นไม่มีความรู้และไม่มียาได้พอที่จะซื้อ ดังนั้นการที่ผู้สูงอายุจะเข้าถึงเทคโนโลยีได้นั้นจะเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุให้ดียิ่งขึ้น (สำนักงานโครงการวิจัยยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพชีวิต, 2557)

คงเป็นเรื่องที่ดีไม่น้อยหากเราจะก้าวข้ามผลกระทบของสังคมผู้สูงอายุในช่วงพอที่จะเริ่มต้นนี้ได้ก็คงเป็นเรื่องที่ควรทำเป็นอย่างยิ่ง ในเมื่อทุกสิ่งทุกอย่างรอบตัวของเรากำลังขับเคลื่อนด้วยยุคที่เรียกว่า “ดิจิทัล” ผ่านนโยบายไทยแลนด์ 4.0 การผลักดันกลุ่มผู้สูงอายุให้เป็นผู้ประกอบการรายใหม่เป็นแนวทางหนึ่งของยุคการสร้างนวัตกรรม เพื่อพลิกจากวิกฤตของสังคมสูงวัยให้เป็นโอกาส หากมองความเป็นไปได้ของแนวทางนี้ก็นับว่าเป็นแนวคิดที่เป็นไปได้ค่อนข้างมากเลยทีเดียว เพราะกลุ่มผู้สูงอายุในบางกลุ่มอาจเป็นกลุ่มที่มีเงินทุนอยู่บ้าง มีเครือข่ายมีความรู้ รวมไปถึงมีประสบการณ์ ซึ่งเป็นข้อได้เปรียบมากกว่าเสียเปรียบ หากมองดังที่กล่าวมาคือข้อดีที่อาจทำให้เป็นไปได้ แต่สิ่งหนึ่งที่กลุ่มผู้สูงอายุยังขาดอยู่คือ เรื่องของความรู้ ความเข้าใจ และการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลเท่านั้นเอง ทั้งนี้การเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ และการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัล จึงเป็นสิ่งจำเป็นอีกเช่นเดียวกัน ซึ่งจะช่วยให้ผู้สูงอายุใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีได้อย่างสร้างสรรค์ และเกิดประโยชน์ต่อการใช้งานสำหรับการเป็นผู้ประกอบการ อีกทั้งยังมีความรู้เท่าทันโลก สามารถหาข้อมูลที่ต้องการได้ด้วยตนเอง และไม่ตกเป็นเหยื่อของมิจฉาชีพ นอกจากนี้ในด้านของสุขภาพจิต การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลก็ยังมีส่วนเสริมกิจกรรมต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี เช่น การพักผ่อน และคลายความเครียดจากภาวะการณ์ไม่ได้ทำ งาน

อีกทั้งยังช่วยสร้างความสัมพันธ์กันในครอบครัวอีกด้วยตั้งแต่รุ่นปู่ย่าตายายจนถึงลูกถึงหลาน โดยจะเห็นได้จากการติดต่อสื่อสารกันในครอบครัวผ่านช่องทางออนไลน์ ซึ่งแน่นอนว่าแนวทางที่ให้ความสำคัญกับการให้การศึกษาเกี่ยวกับเรื่องของเทคโนโลยีดิจิทัลเป็นเรื่องที่น่ายินดีเป็นอย่างยิ่ง สังคมโลกในอนาคตก็จะมีแต่พลเมืองที่ถึงแม้ว่าจะเป็นผู้สูงอายุแต่ก็จะเป็นผู้สูงอายุที่มีคุณภาพอย่างแน่นอนสามารถมีความสุขและพึ่งพาตนเองจากการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลได้ (ณัฐดนัย เนียมทอง, 2561)

ผู้สูงอายุกับเทคโนโลยี จากรายงานสถานการณ์ผู้สูงอายุไทยจากมูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย ระบุว่าภายในปี พ.ศ.2561 จำนวนประชากรผู้สูงอายุจะมีมากกว่าประชากรเด็กเป็นครั้งแรกในประเทศไทย อาจกล่าวได้ว่าจำนวนอัตราส่วนของผู้สูงอายุจะเข้าใกล้สัดส่วน 1 ใน 5 ของประชากรทั้งหมดเมื่อประเทศเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุจะทำให้เกิดการพัฒนาเทคโนโลยีและสิ่งอำนวยความสะดวกมากมายเพื่อตอบสนองกับความต้องการที่เปลี่ยนไป เทคโนโลยีและการสื่อสารต่าง ๆ จำเป็นต้องสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อตอบสนองการใช้งานในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ แนวโน้มผู้สูงอายุจะอยู่ตามลำพังมากขึ้นในอนาคต ดังนั้นเทคโนโลยีต้องช่วยสนับสนุนการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุทำให้ผู้สูงอายุสามารถช่วยเหลือตัวเองได้อย่างมีประสิทธิภาพในการดูแลและประเมินผลด้านสุขภาพมากขึ้นเพื่อสนองต่อความต้องการของผู้สูงอายุได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด (อรรถพล สาธิตคณิตกุล, 2558)

ดังนั้น ผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของกลยุทธ์การบริหารจัดการสังคมแห่งการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุในยุคดิจิทัล เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนงานด้านผู้สูงอายุ และสอดคล้องกับพันธกิจของโครงการดิจิทัลไทยแลนด์ Thailand 4.0 จึงนำมาสู่การศึกษาในครั้งนี้ เพื่อหารูปแบบการจัดการการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ สำหรับการเรียนรู้เท่าทันเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารซึ่ง เป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาคุณภาพชีวิตสำหรับผู้สูงอายุการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตลอดชีวิต

Digital Literacy กับสังคมผู้สูงอายุ

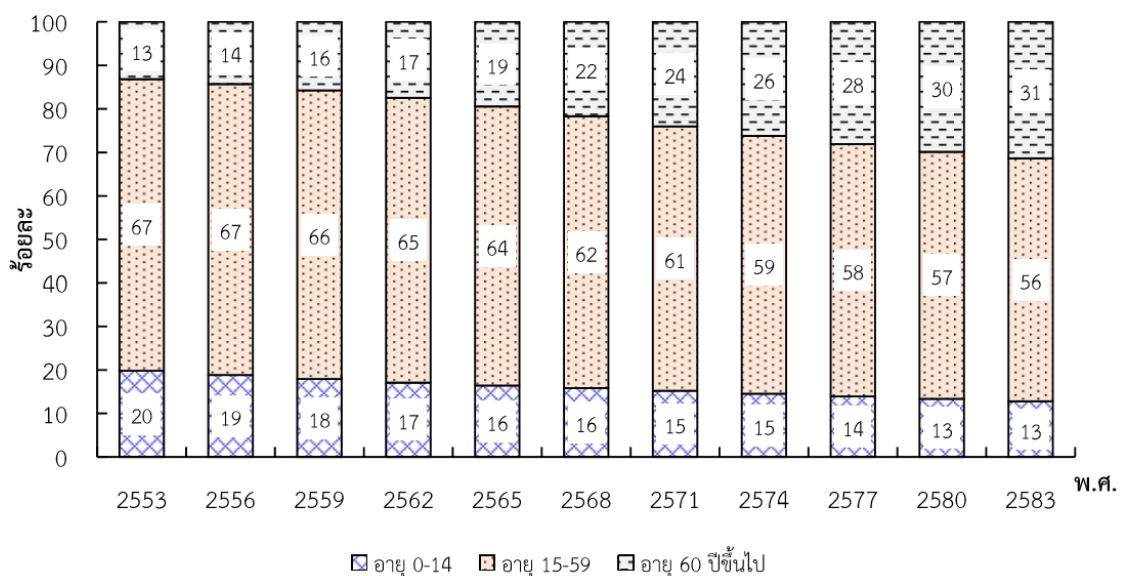
จิรเมธ ประเสริฐสุข (2566) ฝายนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัลการสูงวัยของประชากรเป็นการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรอย่างต่อเนื่อง ซึ่งปรากฏการณ์นี้เกิดขึ้นในโลกช่วงที่ผ่านมา เป็นสิ่งที่เป็ผลพวงมาจากผลสำเร็จทางด้านสาธารณสุข ในการรักษาความเป็นอยู่ของมนุษย์ด้านสุขภาพจากโรคภัย ความเจ็บป่วย ความตาย อัตราการเกิดและอัตราการตายลดลง รวมไปถึงมีอายุขัยที่มีมากขึ้นไปด้วย ทำให้จำนวนประชากรมีอายุมากขึ้นและปริมาณมากขึ้น ซึ่งกฎหมายในประเทศไทยตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ.2546 ได้ให้คำนิยาม “ผู้สูงอายุ คือ ผู้ที่มีอายุ 60 ปี ขึ้นไป” ไม่ได้ให้ความหมายในเรื่องของสังคมผู้สูงอายุในตัวพระราชบัญญัติ แต่อย่างไรก็ตามตามเกณฑ์ของสหประชาชาติ (2562) ได้นิยามเกี่ยวกับสังคมผู้สูงอายุไว้ว่า

สังคมผู้สูงอายุ (Aging Society) เป็นสังคมที่มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปเป็นอัตราส่วน 10% หรือประชากรที่มีอายุ 65 ปีขึ้นไปมีอัตราส่วนเกิน 7% จากประชากรทั่วประเทศ

สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aged Society) เป็นสังคมที่มีประชากรที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปมากกว่า 20% ของประชากรทั่วประเทศหรือประชากรที่มีอายุ 65 ปีมีอัตราส่วนเกิน 14% และ

สังคมผู้สูงอายุระดับสุดยอด (Super Aged Society) เป็นสังคมประชากรที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปมากกว่า 28% ของประชากรทั้งหมดหรือประชากรที่มีอายุ 65 ปี มากกว่า 20% ของประชากรทั้งหมด สถานการณ์ในปัจจุบันประเทศไทยได้เข้าสู่ภาวะสังคมผู้สูงอายุ (Aging Society) โดยสมบูรณ์แล้ว

โดยเริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ.2553 เป็นต้นมา จำนวนสัดส่วนประชากรเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องและมีแนวโน้มสูงขึ้นเรื่อย ๆ ในแต่ละปี และหากอิงตามโครงสร้างประชากรของประเทศไทย คาดการณ์ว่าประเทศไทยกำลังก้าวเข้าสู่สังคมสูงวัยโดยสมบูรณ์ (Aged Society) ในปี พ.ศ. 2566 อ้างอิงจากข้อมูลสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) และกรมการปกครองถึงจำนวนผู้สูงอายุในปี พ.ศ. 2561 พบว่ามีผู้สูงอายุประมาณ 10.67 ล้านคน คิดเป็นอัตราส่วนผู้สูงอายุร้อยละ 16.46 และในปี พ.ศ. 2562 มีจำนวนผู้สูงอายุ 11.13 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 16.73 จากจำนวนประชากรของประเทศไทยทั้งหมด ดังในภาพที่ 1

ที่มา: ประมวลจากรายงานการคาดประมาณประชากรของประเทศไทย พ.ศ. 2553 – 2583 (ฉบับปรับปรุง) (สศช., 2562ก)

ภาพที่ 1 อัตราส่วนประชากรไทย

ที่มา : https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=9814

ในปัจจุบันด้วยเทคโนโลยีที่ก้าวหน้า การเข้ามามีบทบาทของอินเทอร์เน็ตและโทรศัพท์มือถือ ส่งผลให้คนทุกคนล้วนแต่ต้องปรับตัวเพื่อก้าวทันยุคที่พัฒนาอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยี ซึ่งการเรียนรู้ทักษะทางด้าน

ดิจิทัล (Digital Skill) เป็นสิ่งสำคัญกับมนุษย์ทุกคนรวมไปถึงผู้สูงอายุด้วย เพราะทำให้เรารู้เท่าทัน มีความรอบคอบ ไม่เปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลลงในสื่อสาธารณะ การรักษาความปลอดภัยของตนเองเมื่ออยู่ในระหว่างการใช้งานสื่อออนไลน์ สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนเป็นส่วนหนึ่งในทักษะและความรู้ ความคิดที่เรียกว่า ความรู้ดิจิทัล (Digital Literacy) เพื่อให้เข้าใจโลกอีกใบหนึ่งที่เรากำลังต้องได้แค่ตัวอุปกรณ์ไว้สำหรับสื่อสาร วิธีการใช้งานของมัน เพื่อปกป้องและใช้ประโยชน์จากข้อมูลในโลกเสมือนจริงนี้ได้อย่างสร้างสรรค์ หนึ่งตัวอย่างของการใช้ประโยชน์จากใช้เทคโนโลยีได้อย่างสร้างสรรค์เริ่มต้นจากการการพัฒนาแอปพลิเคชันเพื่อพูดคุยกันได้อย่างง่ายดาย แม้ว่าตัวผู้สนทนานั้นจะอยู่ห่างไกลกัน และนับเป็นความคิดสร้างสรรค์ที่ขยับจากกิจกรรมทั่วไปที่เราคุ้นชินกันกับการตกทายด้วยการสวัสดีกัน มาสู่เทคโนโลยีใหม่แต่ยังคงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ความเป็นไทยให้เป็นที่มองเห็นถึงกระบวนการเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้ชัดรอบตัวเรา หนึ่งในกรขยับตัวของผู้ใช้งานที่เป็นผู้สูงอายุที่น่าสนใจคือ การส่งรูปสวัสดีตอนเช้าในวันต่าง ๆ มีภาพพื้นหลังเป็นรูปดอกไม้ต่าง ๆ สีสดใสยามตามวันนั้น เช่น สวัสดีวันจันทร์แล้วมีภาพพื้นหลังเป็นรูปดอกทานตะวันหรือดอกดาวเรืองบานหรือดอกไม้สีเหลืองเพื่อสื่อถึงสีเหลืองของวันจันทร์ มีคำคม คำอวยพร เป็นต้น เราอาจจะมองได้ว่าจากเมื่อก่อนที่ผู้ใหญ่ (ใน 10-20 ปีที่แล้วซึ่งโตมาเป็นผู้สูงอายุในวันนี้) ไปตลาดตกทายกัน

สถานการณ์ภาพรวมของประเทศไทยในเรื่องของ Digital Literacy จากสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (ETDA) นั้นอยู่ในเกณฑ์ระดับพื้นฐาน ดูในช่วงของกลุ่ม Baby Boomer ที่วัยอายุที่มากกว่า 54 ปี ผู้ทำแบบสอบถามจำนวน 2,675 คน อยู่ในระดับปรับปรุงอยู่ 1,136 คน คิดเป็น 42% ในวัยเดียวกัน และผลการสำรวจการใช้งานอินเทอร์เน็ตต่อวัน ผลการใช้งานเฉลี่ยอยู่ที่ 10 ชม. 22 นาที ในวัย Baby Boomer ใช้เวลาไปถึง 10 ชม. ต่อวันในการใช้อินเทอร์เน็ต ในขณะที่วัยเดียวกันในทุก ๆ ปีสัดส่วนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตมีอัตราการเติบโตที่สูงขึ้น เป็นการใช้ Social Media และชำระสินค้าและบริการที่ 91.2% และ 60.6% ตามลำดับ โดยช่องทางติดต่อสื่อสารผ่านแอปพลิเคชัน LINE มากถึง 98.5% จากตัวเลขสถิติดังกล่าว ดังนั้นการเตรียมพร้อมรับมือสังคมสูงอายุผ่านนโยบายของรัฐจึงควรกำหนดหมายหลักที่ให้ความสำคัญกับสถานการณ์ในปัจจุบันให้รองรับยุคดิจิทัล เช่น

1. การส่งเสริมผู้สูงอายุใช้เทคโนโลยีเพื่อให้สามารถอยู่อย่างลำพังได้อย่างเป็นสุข อันเนื่องมาจากแนวโน้มการเป็นโสด การย้ายถิ่นทำงาน รวมไปถึงการแยกครอบครัวจากพ่อแม่ ทำให้ผู้สูงอายุ ออกจากครอบครัวมากขึ้น การใช้เทคโนโลยีเพื่อให้ใกล้ชิดกับครอบครัวมากยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นหนึ่งในยุทธศาสตร์ของกรมกิจการผู้สูงอายุ ทั้งในแผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545 - 2564) มียุทธศาสตร์ที่บูรณาการการใช้ดิจิทัลเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ออกแบบนโยบายผู้สูงอายุในแง่ของข้อมูล โดยให้มีการจัดเก็บฐานข้อมูลให้ทันสมัย ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงและสืบค้นได้ง่าย ในขณะเดียวกัน กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมกับกรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข และกรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และ สมาคมเฮลท์เทคโนโลยี

2. จัดทำ e-Health Open Data Platform หรือ ศูนย์รวมข้อมูลสุขภาพจากสถานพยาบาลและผู้ป่วย เพื่อให้ข้อมูลมีความเชื่อมโยงกันในฐานข้อมูลของการให้บริการทางการแพทย์ให้เป็นไปในทางเดียวกัน มีมาตรฐานความปลอดภัยของข้อมูล เป็นต้น

3. ศูนย์ต่อต้านข่าวปลอม (Anti-Fake News Center Thailand) ที่ประสานและตรวจสอบข่าวปลอม ข่าวลวง วากรรมต่าง ๆ ที่กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐตรวจสอบข่าวที่อยู่ในโลกออนไลน์ รวมไปถึงเรื่องราวที่ประชาชนต้องการหาความเป็นจริงเกี่ยวกับข้อมูลที่ได้รับรู้นั้นก่อนที่จะเชื่อ เมื่อข่าวนั้นเข้าสู่กระบวนการของศูนย์ฯ จะประสานไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้นเพื่อสอบหาความจริงและประกาศบนหน้าเว็บให้เป็นที่ยอมรับร่วมกันในสังคมถึงความถูกต้องของข่าว เพื่อไม่ให้คนที่เข้าใจผิดยังคงเข้าใจผิดต่อไป

มาตรการรองรับสังคมสูงวัยคนไทยอายุยืน 4 มิติ (เศรษฐกิจ สภาพแวดล้อม สุขภาพ และสังคม)

จากรุวรรณ ศรีภักดี. (2567) รัฐบาลมีความพยายามอย่างต่อเนื่องที่จะออกแบบและพัฒนาระบบรองรับสังคมสูงวัยของประเทศไทยในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับการเป็นสังคมสูงวัย และวางระบบเพื่อรองรับอนาคตของประเทศในการเป็นสังคมสูงวัยระดับสมบูรณ์ และสังคมสูงวัยระดับสุดยอด เนื่องจากการเตรียมความพร้อม ในทุกมิติทั้งด้านเศรษฐกิจ สภาพแวดล้อม สุขภาพ และสังคม รวมทั้งเทคโนโลยีและนวัตกรรมเป็นสิ่งสำคัญซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องวางมาตรการเชิงรุกและเชิงรับ เพื่อรองรับสถานการณ์ดังกล่าว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ จึงเสนอมาตรการรองรับสังคมสูงวัยคนไทยอายุยืน 4 มิติ (เศรษฐกิจ สภาพแวดล้อม สุขภาพ และสังคม) โดยใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมสนับสนุนการขับเคลื่อนงานทุกมิติ ต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อให้ความเห็นชอบก่อนนำไปสู่การขับเคลื่อนในทางปฏิบัติให้เกิดผลเป็นรูปธรรม สรุปได้ดังนี้

1. มิติเศรษฐกิจ มุ่งเน้นการบูรณาการระบบบำนาญ และระบบการออมเพื่อยามสูงอายุ และการปฏิรูประบบการเงินการคลังที่เหมาะสมเพื่อรองรับสังคมสูงวัย การส่งเสริมและสนับสนุนประชากรวัยทำงานทั้งกลุ่มที่เป็นลูกจ้างและไม่ใช้ลูกจ้างในการเตรียมความพร้อมเพื่อการ เข้าสู่การใช้ชีวิตยามสูงอายุ การขยายอายุการทำงาน การสนับสนุนและสร้างระบบการออมทั้งแบบถ้วนหน้าและสมัครใจผ่านกลไกต่าง ๆ เพื่อรองรับความต้องการในวัยชรา การสนับสนุนการเพิ่มพูนทักษะและอาชีพทางเลือกในวัยทำงานเพื่อใช้ประโยชน์ในยามสูงอายุ การกระจายแหล่งการจ้างงานให้อยู่ใกล้ชุมชนชนบท และการจูงใจให้คนต่างชาติที่มีคุณภาพและต้องการทำงานในประเทศไทยอย่างถาวรได้มีโอกาสทำงาน และพำนักรับในประเทศไทย

2. มิติสภาพแวดล้อม การปรับปรุงกฎหมายให้มีผลใช้บังคับให้ สอดคล้อง ครอบคลุม และมีประสิทธิภาพ โดยให้ดำเนินการแล้วเสร็จภายใน 5 ปีนับตั้งแต่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ (กฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชรา พ.ศ. 2564/กฎกระทรวงกำหนดลักษณะ หรือการจัดให้มีอุปกรณ์สิ่งอำนวยความสะดวก หรือบริการในอาคาร สถานที่ หรือ บริการสาธารณะ

อื่น เพื่อให้คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ พ.ศ.2555/กฎกระทรวง กำหนดลักษณะ หรือการจัดให้มีอุปกรณ์สิ่งอำนวยความสะดวก หรือบริการในอาคาร สถานที่ ยานพาหนะ และบริการขนส่ง เพื่อให้คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ พ.ศ.2556) งบประมาณในการสร้างอาคาร โครงสร้างพื้นฐาน (เช่น ถนน ระบบขนส่งมวลชน เป็นต้น) ต้องสอดคล้องกับกฎกระทรวงที่แก้ไขแล้ว ให้มีการรายงานผลและตรวจติดตาม อาคารส่วนราชการทั้งหมดว่าได้ดำเนินการ แก้ไขอย่างครอบคลุมและต่อเนื่อง (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ร่วมกับองค์กรผู้สูงอายุ และคนพิการในพื้นที่ตรวจติดตาม) ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการกึ่งในการปรับ สภาพแวดล้อมบ้านผู้สูงอายุในชุมชนได้

3. มิติสุขภาพ บูรณาการศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตระดับตำบล เพื่อทำหน้าที่เป็นหน่วยปฏิบัติการ (Operation Unit) ในการบูรณาการกิจกรรมและทรัพยากร การยกระดับผู้บริบาลอาชีพ Formal (Paid) Care Giver และการจัดให้มีศูนย์ฟื้นฟูสุขภาพทุกอำเภอควบคู่กับบริการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์ผู้ป่วยระยะกลาง (Intermediate Care)

4. มิติสังคม เพิ่มบทบาทองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เป็นผู้รับผิดชอบหลักในการบูรณาการและขับเคลื่อนงานพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนในทุกมิติ และพัฒนาระบบรองรับสังคมสูงวัยคนไทยอายุยืนได้อย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับบริบทของแต่ละท้องถิ่น การสร้างการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ “บวร วชร” (บ้าน วัด โรงเรียน วิสาหกิจ ชุมชนโรงพยาบาล) ในการรองรับสังคมสูงวัยในชุมชน การกำหนดให้มี “ผู้พิทักษ์สิทธิผู้สูงอายุ” และการส่งเสริมผู้ที่มีความพร้อมให้มีบุตรและชะลอการตั้งครรภ์ของผู้ที่ไม่พร้อม

แนวโน้มเทคโนโลยีในอนาคต สำหรับผู้สูงวัย

ประเทศไทยได้ก้าวเข้าสู่สังคม ผู้สูงอายุตั้งแต่ปี 2548 และมีแนวโน้มว่าจำนวนผู้สูงอายุจะเพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็วภายในอนาคตข้างหน้า การเตรียมพร้อมที่จะรับมือกับความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นนี้โดยใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยจึงถือเป็นเรื่องจำเป็นที่ต้องเตรียมการ เทคโนโลยี 5 ด้านที่มีความสำคัญกับผู้สูงอายุ ได้แก่

1. เทคโนโลยีฐานข้อมูลขนาดใหญ่เพื่อสังคมผู้สูงอายุ (Big Data for elderly) ฐานข้อมูลขนาดใหญ่ หรือ Big Data ช่วยให้นำข้อมูลต่าง ๆ บนโลกออนไลน์มารวบรวม เก็บเป็น ข้อมูล และนำข้อมูลมาวิเคราะห์ (Data Analytics) เพื่อทำความเข้าใจถึงพฤติกรรมอันเป็นประโยชน์ในการ นำมาใช้งานในอนาคต เช่น บันทึกประวัติสุขภาพของผู้สูงอายุ ตารางนัดหมายเพื่อพบแพทย์ ระยะเวลาการรับประทานยา ข้อมูลการเคลื่อนไหว ตรวจสอบการออกกำลังกาย หรือกิจกรรมต่าง ๆ ของผู้สูงอายุ เป็นต้น ข้อมูลเหล่านี้เป็นประโยชน์อย่างมากในการช่วยให้ได้ศึกษาและคาดการณ์แนวโน้มพฤติกรรมของผู้สูงอายุ ผ่านทางการใช้เทคโนโลยีของปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence, AI) เพื่อหาทางป้องกันหรือแก้ปัญหาที่ อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต

2. เทคโนโลยีเกี่ยวกับอินเทอร์เน็ตของสรรพสิ่งและเซ็นเซอร์ต่าง ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้สูงอายุ ปัจจุบันเทคโนโลยีเซ็นเซอร์ตรวจจับ (Sensor) มีการพัฒนาไปมาก ไม่ว่าจะเป็นตรวจจับการเคลื่อนไหว ตรวจจับความร้อนจากร่างกาย หรือแม้กระทั่งการใช้กล้องก็ตาม ได้ถูกนำมาติดตั้งใช้งาน เพื่อใช้

ตรวจจับว่ามีคนอยู่ในสถานที่นั้น ๆ หรือไม่ เทคโนโลยีเหล่านี้สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับผู้สูงอายุในเชิงสินค้า ด้านความปลอดภัย อาทิ เช่น อุปกรณ์เซ็นเซอร์ตรวจจับเคลื่อนไหวความร้อนของมนุษย์ติดตั้งในห้องน้ำเพื่อ ตรวจสอบความเรียบร้อยและความปลอดภัยระหว่างการเข้าห้องน้ำ เทคโนโลยีเซ็นเซอร์ปิด-เปิดไฟอัตโนมัติ เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้สูงอายุไม่ต้องลุกขึ้นบ่อย ๆ เพื่อปิดหรือเปิดไฟภายในห้อง หรือถูกพัฒนาเป็น อุปกรณ์บนอ่างน้ำและเตาอบที่สามารถปิดแบบอัตโนมัติเมื่อไม่มีคนอยู่ในห้อง เมื่อนำเซ็นเซอร์เหล่านี้มาผนวก เข้ากับเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตของสรรพสิ่ง (Internet of Things, IoT) ซึ่งเชื่อมต่อกันเป็นเครือข่าย ย่อมส่งผล ให้เกิดระบบอัตโนมัติแบบฉลาดคิดอยู่ภายในบ้าน ซึ่งช่วยอำนวยความสะดวกให้กับผู้สูงอายุมากขึ้น เช่น การใช้ปิดเปิดอุปกรณ์เครื่องใช้ไฟฟ้าในบ้านผ่านโทรศัพท์มือถือ การสั่งงานด้วยเสียง การขอความช่วยเหลือในกรณีฉุกเฉิน หรือทำการสื่อสารไปยังลูกหลานที่ทำงานอยู่ภายนอกบ้าน เป็นต้น

3. เทคโนโลยีการติดตามตำแหน่งด้วยจีพีเอส (GPS Location Tracking) เพื่อผู้สูงอายุ เทคโนโลยี GPS ที่จะช่วยในการระบุตำแหน่ง หรือ นำทางผู้สูงอายุกลับบ้านได้อย่างถูกต้อง มี ประโยชน์มากสำหรับผู้สูงอายุที่มีอาการหลงลืม หรือ เป็นโรคอัลไซเมอร์ เทคโนโลยีนี้ยังสามารถช่วยให้คนใน ครอบครัวตามหาคน เหล่านั้นได้โดยการติดตั้งอุปกรณ์ที่มีเครื่องรับ GPS ติดตั้งอยู่ภายใน เช่น นาฬิกาข้อมือ สร้อยคอ หรือ ผังอยู่ใน รองเท้าสวมใส่ และยังมีการบันทึกข้อมูลต่าง ๆ ที่จำเป็นเอาไว้ด้วย เช่น ชื่อ ที่อยู่ บุคคล ที่เป็นญาติ เป็นต้น เมื่อนำเทคโนโลยี GPS มาผนวกเข้ากับระบบแผนที่แบบดิจิทัล ก็จะทำให้ผู้ใช้งานทราบว่า ตนเองอยู่ที่ใด และ จะเดินทางกลับบ้านได้อย่างไร เมื่อใช้งานร่วมกับข่ายการสื่อสารเช่นระบบ 5G ก็จะทำให้ ญาติสามารถระบุ ตำแหน่งได้ว่าผู้สูงอายุอยู่ที่ใด และสามารถเดินทางไปปรับตัวกลับบ้านได้อย่างปลอดภัย

4. เทคโนโลยีและอุปกรณ์เพื่อการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ การไม่ค่อยได้มีโอกาสพบปะ ผู้คน หรือพูดคุยเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับผู้สูงอายุท่านอื่นๆ ความรู้สึกโดดเดี่ยว ปราศจากลูกหลาน คอยเป็นเพื่อน ทำให้เกิดความเหงา เศร้าสร้อยและอาจทำให้สุขภาพจิต และสุขภาพกายอ่อนแอลงได้ ฉะนั้น การได้พบปะพูดคุยกับผู้คนย่อมช่วยสร้างความสุขและมีสุขภาพที่ดีขึ้นได้ เทคโนโลยีด้านการสื่อสารและ ปฏิสัมพันธ์นี้สามารถตอบสนองและแก้ปัญหาเหล่านี้ได้ ช่วยเยียวยาจิตใจของ ผู้สูงอายุให้ดีขึ้น ตัวอย่าง เทคโนโลยีเหล่านี้ได้แก่ โปรแกรมพูดคุยออนไลน์ เช่น ไลน์ เฟสบุ๊ก ย่อมช่วยให้ ผู้สูงอายุสามารถพูดคุยกับ ผู้สูงอายุท่านอื่น ๆ ได้ และยังสามารถพูดคุยและเห็นภาพลูกหลานได้อย่างง่าย ๆ หรือ การดูวิดีโอจาก youtube นอกจากจะช่วยเหลือแก้เหงาแล้ว ยังได้สาระประโยชน์ต่าง ๆ อีกด้วย เช่น วิธีการ ทำกับข้าว การปลูก พืชผักสวนครัว การออกกำลังกาย การทำกิจกรรมต่าง ๆ เป็นต้น

5. เทคโนโลยีหุ่นยนต์บริการสำหรับผู้สูงอายุ เทคโนโลยีหุ่นยนต์เพื่องานบริการ (Service Robot) เริ่ม ใช้งานกันอย่างแพร่หลายมากขึ้น แม้ว่า ปัจจุบันอาจจะยังติดปัญหาเรื่องของราคาที่ยังคงสูงอยู่บ้าง ซึ่งอนาคต อันใกล้แนวโน้มราคาน่าจะถูกลง เนื่องจากมีการผลิตที่เพิ่มมากขึ้นในเชิงอุตสาหกรรมเพื่อการพาณิชย์ รวมทั้ง เทคโนโลยีที่ก้าวหน้า เป็นที่ ยอมรับในด้านความปลอดภัยและคุณภาพที่เพิ่มขึ้น เมื่อผนวกเข้ากับเทคโนโลยี

ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ซึ่งได้รับการพัฒนาขีดความสามารถเพิ่มขึ้นเป็นอย่างมาก อีกไม่นานเราจะได้เห็นหุ่นยนต์เพื่อดูแลผู้สูงอายุใช้งานกันอย่างแพร่หลาย อาทิเช่น หุ่นยนต์เพื่อการอุ้ม หุ่นยนต์ประคองการเดิน หุ่นยนต์ที่เป็นเพื่อนเล่นให้ความสนุกสนานเพลิดเพลิน หุ่นยนต์ที่สามารถร่วมทำกิจกรรมกับผู้สูงอายุ หุ่นยนต์พาไปพบแพทย์ แจ้งเตือนการรับประทานยา หรือ ตารางการออกกำลังกายบำบัด และออกกำลังกาย เป็นต้น

พลิกวิกฤตของสังคมสูงวัยด้วยดิจิทัล

การผลักดันกลุ่มผู้สูงอายุให้เป็นผู้ประกอบการรายใหม่ เป็นแนวทางหนึ่งของยุคการสร้างนวัตกรรม เพื่อพลิกจากวิกฤตของสังคมสูงวัยให้เป็นโอกาส หากมองความเป็นไปได้ของแนวทางนี้ก็นับว่าเป็นแนวคิดที่เป็นไปได้ค่อนข้างมากเลยทีเดียว เพราะกลุ่มผู้สูงอายุในบางกลุ่มอาจเป็นกลุ่มที่มีเงินทุนอยู่บ้าง มีเครือข่ายมีความรู้รวมถึงมีประสบการณ์ ซึ่งเป็นข้อได้เปรียบมากกว่าเสียเปรียบ หากแต่มองดังที่กล่าวมาคือข้อดีที่อาจทำให้เป็นไปได้ แต่สิ่งหนึ่งที่กลุ่มผู้สูงอายุยังขาดอยู่คือ เรื่องของความรู้ความเข้าใจและการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลเท่านั้นเอง ทั้งนี้ การเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัล จึงเป็นสิ่งจำเป็นอีกเช่นเดียวกัน ซึ่งจะช่วยให้ผู้สูงอายุใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีได้อย่างสร้างสรรค์ และเกิดประโยชน์ต่อการใช้งานสำหรับการเป็นผู้ประกอบการ อีกทั้งยังมีความรู้เท่าทันโลก สามารถหาข้อมูลที่ต้องการได้ด้วยตนเอง และไม่ตกเป็นเหยื่อของมิจฉาชีพ นอกจากนี้ในด้านของสุขภาพจิต การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลก็ยังมีส่วนร่วมเสริมกิจกรรมต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี เช่นการพักผ่อนและคลายความเครียดจากภาวะการไม่ได้ทำงาน อีกทั้งยังช่วยสร้างความสัมพันธ์กันในครอบครัวอีกด้วยตั้งแต่รุ่นปู่ย่าตายายจนถึงลูกถึงหลาน โดยจะเห็นได้จากการติดต่อสื่อสารกันในครอบครัวผ่านช่องทางออนไลน์

ผู้สูงอายุในยุคดิจิทัล

โลกกำลังก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ พร้อมกับการพัฒนาด้านเทคโนโลยีในอนาคตทุกอย่างจะเป็น Internet of Things คือ ทุกสิ่งทุกอย่างต้องเชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ตทั้งหมดเพื่อให้เกิดความสะดวกสบายและรวดเร็ว ปัจจุบันผู้สูงอายุได้ให้ความสนใจในการใช้อินเทอร์เน็ตเพิ่มมากขึ้น โดยมีการสอนวิธีการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตให้แก่ผู้สูงอายุ เช่น วิธีใช้ Facebook วิธีใช้ E-mail เป็นต้น แต่ในด้านการจัดอบรมสำหรับผู้สูงอายุนั้นยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้สูงอายุ นอกจากนี้ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจยังส่งผลต่อผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุในเมืองจะมีความรู้และรายได้ มากกว่าผู้สูงอายุในชนบททำให้สามารถซื้อสมาร์ทโฟน และคอมพิวเตอร์ได้แต่ผู้สูงอายุในชนบท นั้นไม่มีความรู้และไม่มีความรู้ที่จะซื้อ ดังนั้นการที่ผู้สูงอายุจะเข้าถึงเทคโนโลยีได้นั้นจะเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุให้ดียิ่งขึ้น (สำนักงานโครงการวิจัยยุทธศาสตร์การพัฒนาคูณภาพชีวิต, 2557)

คงเป็นเรื่องที่ดีไม่น้อยหากเราจะก้าวข้ามผลกระทบของสังคมผู้สูงอายุในช่วงพอที่จะ เริ่มต้นนี้ได้ก็คงเป็นเรื่องที่ควรทำเป็นอย่างยิ่ง ในเมื่อทุกสิ่งทุกอย่างรอบตัวของเรากำลังขับเคลื่อน ด้วยยุคที่เรียกว่า “ดิจิทัล” ผ่านนโยบายไทยแลนด์ 4.0 การผลักดันกลุ่มผู้สูงอายุให้เป็นผู้ประกอบการ 9 รายใหม่เป็นแนวทางหนึ่งของยุค

การสร้างนวัตกรรม เพื่อพลิกจากวิกฤตของสังคมสูงวัยให้เป็นโอกาส หากมองความเป็นไปได้ของแนวทางนี้ก็นับว่าเป็นแนวคิดที่เป็นไปได้ค่อนข้างมากเลย ที่เดียว เพราะกลุ่มผู้สูงอายุในบางกลุ่มอาจเป็นกลุ่มที่มีเงินทุนอยู่บ้าง มีเครือข่ายมีความรู้ รวมไปถึงมี ประสบการณ์ ซึ่งเป็นข้อได้เปรียบมากกว่าเสียเปรียบ หากมองดังที่กล่าวมาคือข้อดีที่อาจทำให้เป็นไปได้ แต่สิ่งหนึ่งที่กลุ่มผู้สูงอายุยังขาดอยู่คือ เรื่องของความรู้ ความเข้าใจ และการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลเท่านั้นเอง ทั้งนี้การเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ และการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัล จึงเป็นสิ่งจำเป็นอีกเช่นเดียวกัน ซึ่งจะช่วยให้ผู้สูงอายุใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีได้อย่างสร้างสรรค์ และเกิดประโยชน์ต่อการใช้งานสำหรับการเป็นผู้ประกอบการ อีกทั้งยังมีความรู้เท่าทัน โลก สามารถหาข้อมูลที่ต้องการได้ด้วยตนเอง และไม่ตกเป็นเหยื่อของมิจฉาชีพ(ณัฐดนัย เนียมทอง, 2561)

ผู้สูงอายุกับเทคโนโลยี

จากรายงานสถานการณ์ผู้สูงอายุไทยจากมูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย ระบุว่า ภายในปี พ.ศ.2561 จำนวนประชากรผู้สูงอายุจะมีมากกว่าประชากรเด็กเป็นครั้งแรกในประเทศ อาจกล่าวได้ว่าจำนวนอัตราส่วนของผู้สูงอายุจะเข้าใกล้สัดส่วน 1 ใน 5 ของประชากรทั้งหมด เมื่อประเทศเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุจะทำให้เกิดการพัฒนาเทคโนโลยีและสิ่งอำนวยความสะดวกมากมาย เพื่อตอบสนองกับความต้องการที่เปลี่ยนไป เทคโนโลยีและการสื่อสารต่าง ๆ จำเป็นต่อสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อตอบสนองการใช้งานในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ แนวโน้มผู้สูงอายุจะอยู่ตามลำพังมากขึ้นในอนาคต ดังนั้นเทคโนโลยีต้องช่วยสนับสนุนการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ ทำให้ผู้สูงอายุสามารถช่วยเหลือตัวเองได้อย่างมีประสิทธิภาพในการดูแลและประเมินผลด้านสุขภาพมากขึ้นเพื่อสนองต่อความต้องการของผู้สูงอายุได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด (อรรถพล สาธิต คณิตกุล, 2558)

คุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้สูงอายุ ลักษณะประชากรหรือคุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้สูงอายุ ซึ่งได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา ระดับรายได้โครงสร้างของครอบครัว อาชีพก่อนเกษียณ อาชีพในปัจจุบัน และภูมิหลังความเกี่ยวข้องกับคอมพิวเตอร์ และอินเทอร์เน็ต เป็นต้น ซึ่งจากการศึกษาของนักวิชาการต่างประเทศพบว่าผู้สูงอายุเพศหญิงมีความถนัดในการใช้อินเทอร์เน็ต ผู้สูงอายุชาวอเมริกันที่เป็นคนผิวขาว มีการศึกษาดี และมีรายได้สูง จะเป็นผู้ใช้ระบบออนไลน์เป็นส่วนใหญ่ และผู้สูงอายุที่ยังทำงานอยู่ จะไม่หลีกเลี่ยงการใช้เทคโนโลยีเพียงแต่จะมีความรู้เกี่ยวกับการใช้งานมีความสะดวกน้อยกว่าผู้ที่มีอายุน้อยกว่า ผลการศึกษาผู้สูงอายุที่ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ สรุปได้ดังนี้ เป็นผู้สูงอายุที่แต่งงาน แล้วเป็นผู้มีการศึกษาสูง เป็นผู้ที่มีรายได้สูงหลังการเกษียณอายุ เป็นผู้ที่มีคอมพิวเตอร์เป็นของตนเอง และผู้สูงอายุเพศชายใช้อินเทอร์เน็ตมากกว่าเพศหญิง (สมาน ลอยฟ้า, 2554)

การใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุ การใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุนั้น ผู้สูงอายุที่มีประสบการณ์การใช้คอมพิวเตอร์ จะมีความกังวลในการใช้สื่อสังคมออนไลน์น้อยกว่ากลุ่มที่ไม่มีประสบการณ์ในการใช้คอมพิวเตอร์ (Maliheh, Shima, & Robab, 2015) ผู้สูงอายุที่ใช้สื่อสังคมออนไลน์จะเป็นกลุ่ม

ผู้สูงอายุที่มีการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างต่อเนื่อง เช่น การส่งอีเมลเพื่อติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่น ประสบการณ์จากการใช้คอมพิวเตอร์ส่งผลให้ผู้สูงอายุมีความเข้าใจการใช้อุปกรณ์การสื่อสาร (Vosner, Bobek, Kokol, & Krecic, 2016) สื่อสังคมออนไลน์เปรียบเหมือนช่องทางที่เปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุสามารถ ติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่นได้ติดต่อกับเพื่อนเก่าและเพื่อนใหม่ ช่วยลดความรู้สึกโดดเดี่ยว ผู้สูงอายุได้เรียนรู้สิ่งใหม่เปรียบเสมือนการขยายประสบการณ์ของผู้สูงอายุ การได้เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ เป็นการช่วยพัฒนาความจำของผู้สูงอายุ นอกจากนี้ผู้สูงอายุยังสามารถเข้าถึงข้อมูลสุขภาพได้ง่ายยิ่งขึ้น แต่ผู้สูงอายุก็มีอุปสรรคในด้านการปรับตัวที่ต้องมีพื้นฐานจากการใช้คอมพิวเตอร์ ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย เช่น การมองเห็น ความจำเป็นต้น ผู้สูงอายุจึงมีทัศนคติต่อสื่อสังคมออนไลน์ด้านบวกในการเรียนรู้ และเพิ่มความมั่นใจแก่ผู้สูงอายุ (Gonzalez, Paz Ramirez, & Viadel, 2012) การใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างเช่น เฟซบุ๊ก ทวิตเตอร์ ทำให้ผู้สูงอายุมีความรู้สึกได้กลอง ผู้สูงอายุมีความรู้สึกเหมือนได้ผจญภัยเจอสิ่งใหม่ๆ มีความมั่นใจมากขึ้น อันเนื่องมาจากผู้สูงอายุจะมีความกังวลต่อการใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ การใช้สื่อสังคมออนไลน์ผ่านอุปกรณ์เคลื่อนที่ เช่น แท็บเล็ต โทรศัพท์มือถือ เป็นต้น อีกปัจจัยหนึ่งในด้านความสะดวกและรวดเร็ว ในการใช้งานของผู้สูงอายุ เนื่องจากสามารถลดข้อจำกัดทางด้านร่างกายของผู้สูงอายุ (Peral-Peral, Arenas-Gaitán, & Villarejo-Ramos, 2015) สื่อสังคมออนไลน์ อย่างเช่น เฟซบุ๊กเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าร่วมกลุ่มที่ตรงกับความสนใจของผู้สูงอายุ เช่น กลุ่มปั่นจักรยาน เป็นต้น ได้แสดงรูปภาพ แสดงตำแหน่ง ของตน ฟังธรรมะ บทสวดมนต์ในช่วงเวลาว่าง นอกจากนี้ยังช่วยประหยัดค่าใช้จ่าย (Ractham & Techatassanasoontorn, 2014) และเพื่อการได้รับและส่งข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ เพื่อความบันเทิง และ ปัจจัยทางด้านบรรทัดฐานทางสังคมจากกลุ่มเพื่อน ครอบครัวของผู้สูงอายุ แต่ผู้สูงอายุเองก็ยังคงมีความกังวล เกี่ยวกับความปลอดภัย ความเป็นส่วนตัว ผู้สูงอายุจะเปิดเผยข้อมูลส่วนตัวต่อสาธารณะ เช่น รูปภาพการศึกษาในระดับมัธยม มหาวิทยาลัย เพื่อการค้นหาเพื่อนเก่าในสมัยเรียน เพื่อนที่ทำงาน (Chakraborty, Vishik, & Raghav, 2013) การใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ ต้องมีทักษะ (Skills) ดังนี้ (กนตพล บันทัดทอง, 2557)

บทสรุป

การทำความรู้จัก “คนสูงวัย” ยุคดิจิทัล ที่ผ่านมามีภาพจำเดิมของสังคมมักมองผู้สูงอายุว่าเป็นกลุ่มที่ไม่ทันเทคโนโลยี ไม่ชอบใช้เทคโนโลยี ไม่ชอบเรียนรู้สิ่งใหม่ และยังใช้ “ตัวเลขอายุ” มากำหนดตัวตนของคนกลุ่มนี้ แต่ในความเป็นจริงแล้ว ทุกวันนี้ผู้สูงอายุมีไลฟ์สไตล์แทบไม่แตกต่างจาก Gen Millennials เลยด้วยซ้ำ ทั้งการใช้เทคโนโลยี การเรียนรู้สิ่งใหม่ และที่สำคัญเป็นกลุ่มที่มีการใช้จ่ายสูง ผู้บริโภคกลุ่มสูงอายุ ที่จะทำให้แบรนด์สินค้า และบริการเข้าใจถึงตัวตน และมุมมองของผู้บริโภคกลุ่มนี้

1. ในอดีตคนมองว่าอายุ 60 ปี เข้าสู่ช่วงสูงวัยแล้ว แต่โลกทุกวันนี้คำว่า “สูงวัย” ค่าเฉลี่ยอายุที่เริ่มเข้าสู่ช่วงสูงวัยในปัจจุบันอยู่ที่อายุ 66 ปี

2. เปิดรับเทคโนโลยี - ใช้ออนไลน์ - สมาร์ทโฟน - ซื้อสินค้าผ่านอีคอมเมิร์ซ ปัจจุบันคนสูงอายุในหลายประเทศ ใช้ออนไลน์กันในชีวิตประจำวัน ไม่ต่างจากคนหนุ่มสาว ผู้สูงอายุชอบซื้อสินค้าออนไลน์ ชอบใช้เทคโนโลยีเข้าถึงข้อมูลด้านการแพทย์และสุขภาพ กว่า 1.2 ล้านคนของผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไป เข้าถึงอินเทอร์เน็ต

3. ไม่ต้องการอยู่กับบ้าน - ต้องการเรียนรู้สิ่งใหม่ - เริ่มต้นชีวิตใหม่หลังเกษียณ ผู้สูงอายุในปัจจุบันมีไลฟ์สไตล์ที่แอคทีฟ ไม่ได้ต้องการอยู่บ้าน เพื่อเลี้ยงหลาน แต่ต้องการท่องเที่ยว, เรียนรู้สิ่งใหม่ และต้องการเริ่มต้นชีวิตใหม่หลังวัยเกษียณ เช่น เริ่มต้นทำธุรกิจ ผู้สูงอายุชอบลงเรียนรู้อะไรใหม่ๆ, ผู้สูงอายุต้องการออกไปท่องเที่ยว และ 40% ต้องการเริ่มต้นธุรกิจของตัวเอง โดย 75% ของผู้สูงอายุต้องการเรียนรู้สิ่งใหม่ และ 47% บอกว่าต้องการเริ่มต้นชีวิตใหม่

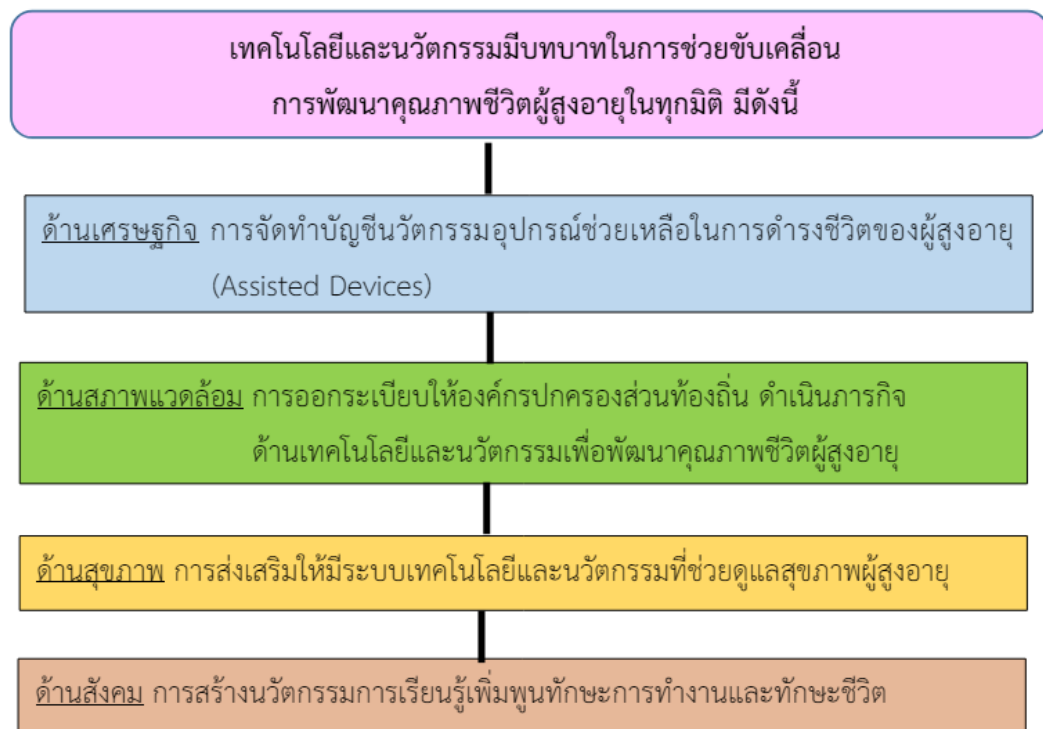
4. มีอำนาจทางการเงิน มูลค่าตลาดผู้สูงอายุได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว 47% ของมูลค่าตลาดสินค้าอุปโภคบริโภคมาจากกลุ่มผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุเตรียมเงินไว้สำหรับท่องเที่ยว และคาดการณ์ว่าปี 2030 เศรษฐกิจอายุวัฒน์จะมีมูลค่าใหญ่กว่าทุกภาคส่วนของตลาดอื่นรวมกัน “ความแตกต่างของช่วงวัย (Generation Gap) ที่ชัดเจน ทำให้ธุรกิจต้องตอบโจทย์ลูกค้าที่เฉพาะเจาะจงขึ้น การใช้จ่ายของกลุ่มผู้สูงอายุมีแนวโน้มขยายตัวเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 5.6 ต่อปี (CAGR 2560-2568) หรือราว 350,000 บาทต่อคนต่อปีในปี 2568 โดยค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพ เป็นตัวแปรสำคัญที่ทำให้ผู้สูงอายุมีค่าใช้จ่ายเพิ่มสูงขึ้น การใช้จ่ายดังกล่าว สูงกว่าการใช้จ่ายของกลุ่มคน Gen ME ที่คาดว่าค่าใช้จ่ายจะขยายตัวเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 5.2 ต่อปี (CAGR 2560-2568) หรือราว 323,000 บาทต่อคนต่อปีในปี 2568

5. ผู้สูงอายุไทยชอบออกกำลังกาย - ท่องเที่ยว และใช้จ่ายไปกับอาหารมากที่สุด กิจกรรมยอดฮิต ติดอันดับที่ผู้สูงอายุไทยชื่นชอบคือ ออกกำลังกาย, เดินทางท่องเที่ยว, การเพาะปลูก, ชอบสังคมเยี่ยมญาติ/เพื่อน และร่วมกิจกรรมชุมชน ขณะที่พฤติกรรมการใช้จ่ายของผู้สูงอายุ พบว่าใช้จ่ายกับอาหารมากที่สุด ตามมาด้วยออกไปรับประทานอาหารนอกบ้านในโอกาสพิเศษ, ใช้เงินซื้อเครื่องไฟฟ้าในบ้าน, ใช้จ่ายสำหรับเสื้อผ้า, ใช้เงินเพื่อการผ่อนคลาย และใช้เงินเพื่อท่องเที่ยว

กระแสการขับเคลื่อนด้านนโยบาย “สานพลัง ประชารัฐ” ของรัฐบาลด้วยกลไกคณะทำงาน “ประชารัฐเพื่อสังคม” นับเป็นโอกาสสำคัญในการระดมความร่วมมือจากทุกภาคส่วนของสังคม โดยมีภาครัฐเป็นศูนย์กลาง และเป็นแกนนำในการประสานการมีส่วนร่วมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจ เอกชน รวมทั้งสถาบันการศึกษา และภาคประชาสังคม เพื่อให้ภาคส่วนต่าง ๆ ได้เข้ามามีบทบาทร่วมให้การสนับสนุนและขับเคลื่อนการดำเนินงาน โดยจะเป็นการประสานองค์ความรู้ และประสบการณ์ที่เป็นความเชี่ยวชาญเฉพาะของแต่ละหน่วยงาน รวมถึงบุคลากร งบประมาณ และทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อรับมือกับ “สังคมสูงวัย” ของประเทศไทย โดยมีมุ่งสู่เป้าหมายเดียวกันเพื่อลดผลกระทบทั้งทางด้านเศรษฐกิจ และสังคม อันเนื่องมาจากอัตราความเร็วที่ประเทศไทยกำลังจะเปลี่ยนผ่านเข้าสู่การเป็น “สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์” (Complete Aged Society) ในอนาคตอันใกล้ เพื่อร่วมกันสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับผู้สูงอายุ คู่ขนานไปกับ

การเตรียมความพร้อมผู้ที่อยู่วัยทำงาน วัยเด็ก และเยาวชนให้มีความรู้ ความเข้าใจ และความตระหนัก ในการเตรียมตัวเพื่อเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ และวัยสูงอายุในอนาคตได้อย่างมีหลักประกันที่มั่นคง ทั้งทางด้านรายได้ การออม การมีสุขภาพที่ดี มีที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมปลอดภัย ตลอดจนมีระบบการดูแลและเฝ้าระวังเมื่ออายุสูงวัย

กล่าวโดยสรุปจากการศึกษาสถานการณ์ วิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง และสังเคราะห์ประเด็นที่เป็นสาระสำคัญของการบริหารจัดการสังคมแห่งการเรียนรู้ สำหรับผู้สูงอายุในยุคดิจิทัล ทำให้ได้ข้อค้นพบว่า เศรษฐกิจ สภาพแวดล้อม สุขภาพ และสังคม และข้อสรุปของโอกาสและความท้าทายต่อการบริหารจัดการ และขับเคลื่อน มาตรการรองรับผู้สูงอายุในยุคดิจิทัลของประเทศไทยไปสู่การปฏิบัติอย่างมีคุณภาพ โดยพบว่า การที่ประเทศไทยมีนโยบาย ยุทธศาสตร์ มาตรการ แผนระดับชาติและกฎหมายที่เกี่ยวข้องด้าน ผู้สูงอายุมานับตั้งแต่ที่ประเทศไทยยังไม่ได้เข้าสู่การเป็นสังคมสูงวัย เช่น แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 - 9 แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ.2525 - 2544) พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ.2546 เป็นต้น ซึ่งการมีนโยบาย ยุทธศาสตร์ มาตรการ แผนระดับชาติ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องดังกล่าว เพื่อมุ่งหวังให้ประเทศไทยมีการเตรียมการที่เพียงพอต่อการรองรับการเป็นสังคมสูงวัยที่จะเกิดขึ้นในอนาคต แต่จนถึงปัจจุบันประเด็นดังกล่าวยังไม่มีแนวทางปฏิบัติมากนัก จึงต้องมีการจัดทำมาตรการขับเคลื่อนผู้สูงอายุในยุคดิจิทัล ใน 4 มิติ (เศรษฐกิจ สภาพแวดล้อม สุขภาพ และสังคม) เพื่อให้มีความทันสมัย และทันต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของสังคมทั้งภายในและภายนอกประเทศ โดยการศึกษา นโยบายและมาตรการต้นแบบ จากประเทศที่พัฒนาแล้วและได้เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุในยุคดิจิทัลมาเป็นระยะเวลานานจนทำให้สามารถพัฒนานโยบาย มาตรการ และระบบรองรับสังคมผู้สูงอายุในยุคดิจิทัลได้อย่างมีคุณภาพแล้ว เพื่อนำมาเทียบเคียงและปรับปรุง ให้ สอดรับกับบริบทของประเทศไทยอย่างเหมาะสมและเกิดความสมดุล รวมทั้งการปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ และวิธีการทำงานแบบใหม่ทั้งในเชิงรุกและเชิงรับ โดยการพิจารณาและคัดเลือกประเด็นเร่งด่วน ที่ต้องให้ความสำคัญและต้องรีบดำเนินการให้เห็นผลเป็นรูปธรรมโดยเร็วใน 4 มิติ คือ เศรษฐกิจ สังคม สุขภาพ และสภาพแวดล้อม รวมทั้งเทคโนโลยีและนวัตกรรม ซึ่งเป็นประเด็นที่มีผลกระทบต่อสังคมผู้สูงอายุในยุคดิจิทัลของประเทศไทยเป็นวงกว้าง โดยการดำเนินการสร้างความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องตรงกันใน 4 ประเด็น ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 กลยุทธ์การบริหารจัดการสังคมแห่งการเรียนรู้ สำหรับผู้สูงอายุในยุคดิจิทัล
ที่มา : สังเคราะห์โดยผู้เขียน

เอกสารอ้างอิง

- กนตพล บรรทัดทอง. (2557). พฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์และความพึงพอใจของกลุ่มคน
ผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร (Master's thesis). สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2567 จาก
<http://dspace.bu.ac.th/handle/123456789/1298>
- จารุวรรณ ศรีภักดี. (2567). การขับเคลื่อนมาตรการรองรับสังคมสูงวัยคนไทยอายุยืนของประเทศไทยไปสู่
การปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ. สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2567 จาก
https://www.dop.go.th/download/knowledge/th1658208320-1649_0.pdf
- จิรเมธ ประเสริฐสุข.(2566). ฝายนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล. สืบค้นเมื่อ 1
มีนาคม 2567 จาก <https://www.depa.or.th/th/article-view/digital-literacy>
- ณัฐดนัย เนียมทอง. (2561). ความเข้าใจดิจิทัลกับผู้สูงอายุ. สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2567 จาก
<https://www.scimath.org/article-technology/item/7943-2018-03-20-04-39-55>

- พิมพ์จรัส บุญเลิศ. (2560). การส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเองในผู้สูงอายุที่มีภาวะซึมเศร้าผ่านเกมออนไลน์ (Unpublished Master's thesis). สงขลา:มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- สมาน ลอยฟ้า. (2557). พฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตของผู้ใหญ่ในชนบท. *อินฟอร์เมชั่น*, 21(2), 18-28.
- อรรถพล สาธิตคณิตกุล. (2558). *จิตวิทยาพัฒนาการชีวิตทุกช่วงวัย*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Chakraborty, R., Vishik, C., & Raghav, H. (2013). Privacy preserving actions of older adults on social media: Exploring the behavior of opting out of information sharing. *De-cision Support Systems*, 55(4), 948–956
- Boz, H., & Karatas, S. E. (2015). **A review on internet use and quality of life of the elderly**. Retrieved from <https://www.researchgate.net/publication/283902258>
- Gonzalez, A., Paz Ramirez, M., & Viadel, V. (2012). Attitudes of the Elderly Toward Information and Communications Technologies. *Educational Gerontology*, 38(9), 585-594
- Maliheh, S., Shima, S., & Robab, S. (2015). **The internet use in elderly people the breadth of internet use among. Iranian elderly people**. Retrieved from <http://www.cigota.rs/en/medicinskiglasnik/vol-20-iss-56>
- Peral-Peral, B., Arenas-Gaitán, J., & Villarejo-Ramos, Á. (2015). From Digital Divide to Psychodigital Divide: Elders and Online Social Networks. *Comunicar*, 23(45), 57-64.
- Rachtham, P., & Techatassanasoontorn, A. (2014). **Social Media Use and Senior Citizen's Life Satisfaction**. 25th Australasian Conference on Information Systems 8th - 10th Dec 2014, Auckland, New Zealand
- Vosner, H.B., Bobek, S., Kokol, P., & Krecic, M.J. (2016). Attitudes of active older Internet users towards online social networking. *Computer in Human Behavior*, 55, 230- 241.